

A Serényi-kripta

A Serényi család kriptája Putnok egyik legtitokzatosabb épülete. A helybeliek jóformán semmit sem tudnak róla, az építmény hatalmas kérdőjelként tornyosul a Temetődombon több, mint egy évszázada.

A kripta építési ideje ismeretlen. Tudjuk, hogy Ybl Miklós (1814 - 1891) tervezte romantikus stílusban. Ybl az 1870-es évek elejétől szakított a romantikával, ettől kezdve neoreneszánsz stílusban dolgozott. Ennek ismeretében a kripta keletkezési ideje kb. 1845-70 közé tehető.

Az épület ma két oldalszárnyal rendelkezik, melyek eredetileg nem tartoztak hozzá. Azért volt szükség e hozzátoldásra, hogy gr. Serényi Béla feleségét, ill. az egyik szárnyban magát a grófot is itt helyezték örök(?) nyugalomra. Gr. Serényi Béla ugyanis rangon alul nősült, felesége Kövér Palma csak egy jómódú polgárlány volt, akit e miatt nem temethettek a grófi család tagjai közé a tulajdonképpeni sírboltba.

A kripta építésénél előnyben részesítették a félköríves formákat, amint ez megfigyelhető az épület lekerekített sarkai, valamint homlokzati díszei esetében. Az ablakok kivétel nélkül félköríves záródásúak, az eredetiek még jellegzetes ikerablakok. A bejárati ajtó félköríves keretelésű, de egyenes záródású. Az ajtó fölött félkörívben több díszítő motívumsor között a "Szent és üdvös gondolat holtakért imádkozni!" felirat olvasható. E fölött, az oromzat középrészén látható a két részből álló családi címer a 9 ágú, grófi rangot jelző koronával.

A kripta épülete azért számít különlegesnek elsősorban, mert a romantikától szokatlan módon nem a gótikát vagy a keleti stílusokat eleveníti fel, hanem a román építészetet. A román stílus jól megfigyelhető az építmény belső szerkezetén is. A mennyezetet az - oldalszárnyakban is - román keresztboltozat fedi, melyet kékre festettek és hatágú sárga csillagokkal sűrűn díszítettek, így jelenítve meg az éjszakai égboltot.

Az ajtón belépve tulajdonképpen a családi kápolnába kerülünk, melyet a bejárattal szemben lévő, fából készült oltár ural. A helyiség közepén egy padlóba vágott nyíláson át eresztették le egykor a koporsókat a tulajdonképpeni sírboltba. Ide az oltár mögött lévő csigalépcsőn lehetett lejutni, de ezt a lépcsőt már hiába keresnénk. A kápolnából nyíló két oldalszárnyat ma is az eredeti kovácsoltvas ajtók zárják le.

A kápolna alatt lévő tulajdonképpeni kripta 7 dongaboltozatos fülkét foglal magába, melyeket az oldalfalakból alakítottak ki. A fülkék elég szélesek ahhoz, hogy két egymás melletti koporsó elférjen bennük. Jelenleg 11 koporsó található itt, köztük néhány bádogból készült, és valószínűleg egy-egy nagyobb fakoporsóba volt helyezve. A koporsók között 5-6 kisméretűt találunk, melyeket gyerekek számára készítettek. Mindössze három koporsón található felirat, ebből az egyik kis bádogkoporsón és nagyobb fakoporsón egyaránt a következő olvasható: "Gróf Serényi Margith élt 3 1/2 évet". A harmadik feliratos

koporsón, mely szintén egy kicsiny gyerekkoporsó, a "Gróf Serényi György" név látható.

Ezen kívül található itt egy kettétört kőtábla "Gróf Serényi György 1926-1946" felirattal, egy bádogtábla, melyről ki lehet betűzni, hogy az 1893-ban elhunyt gr. Serényi Margité volt, valamint egy Mária (gr. Serényi Mária) névvel ellátott fatábla. Hogy az említetteken kívül kik nyugszanak még a kriptában, ezt csak találgatni tudjuk. Szerencsére némi segítséget nyújtanak a katolikus parókián őrzött halotti anyakönyvek. Ezekből megállapítható, hogy gr. Serényi János és gr. Defsewfy Mária leányát, az 1891. nov. 6-án vérhasban elhunyt Máriát már a kriptába temették. Valószínűleg Serényi Lászlót (1815-93) is ide temették, talán a feleségével együtt. 1893. máj. 7-én hunyt el a már említett Serényi Margit Bukoveszben. Ő a bejegyzés szerint Serényi János és Deseöffy Irma lánya volt és 1906-ban helyezték el a sírboltban maradványait. Életkorát a halotti anyakönyv nem adja meg. 1909. aug. 1-jén, 47 évesen hunyt el gr. Serényi István a főrendiház tagja, akit szintén a kriptában helyeztek nyugalomra.

Serényi Béla felesége Kövér Kende Pálma 1914. dec. 26-án hunyt el gyomorbélfurut következtében, végkimerülésben, 38 esztendősen. Férje Serényi Béla halálát 1919. okt. 14-én bélrák okozta. Őt Serényi István felesége, gr. Zichy Aglae követte 1923. máj. 7-én, 55 évesen. Bár erre vonatkozó bejegyzés nincs a halotti anyakönyvben, mégsem nehéz elképzelni, hogy őt is a kriptába temették. 1929. ápr. 14-én ifj. Serényi János Mária nevű leánya hunyt el 8 hónaposan, majd 1931. aug. 19-én gr. Serényi Anna, br. Pöck Arthur özvegye. Feltehetően valamennyiüket a családi kriptába temették.

A már említett Serényi Györgyről (1926-46) nincs bejegyzés a putnoki halotti anyakönyvben. Mivel kevésbé valószínű, hogy a "Gróf Serényi György" feliratú gyerekkoporsó a fenti, 20 évet élt Györgyé lenne, így egy másik Serényi Györgyöt is feltételezhetünk, akiről szintén nincs adatunk. Az is elképzelhető, hogy az 1946-ban elhunyt Serényi Györgyöt hamvasztották, és a kis bádogkoporsó nem más, mint az ő urnája - ezt ma már lehetetlen megállapítani.

1955. okt. 23-án hunyt el az 1876. márc. 28-án született Serényi Károly. Amennyiben őt is a családi kriptába temették (amiről nincs bejegyzés az anyakönyvben), úgy biztosra vehető, hogy Serényi Károlyt temették utoljára a putnoki Serényi-kriptába.

Sajnos a hálátlan utókor nem tisztelte a holtakat sem. A kriptát feltörték, a koporsókat a bennük lévő maradványokkal együtt szétszórták a sírboltban, a koponyákat és az oltárdíszeket ellopták. A legelkeserítőbb mégis az, hogy e barbár rongálás már több évtizede történt, de a kriptában máig sincs helyreállítva a rend. Ahhoz, hogy a csontokat összeszedjék és a koporsókat különválogassák nincs szükség pénzre, csak elhatározásra, ami úgy tűnik, nincs meg. Ez pedig szégyen a városra nézve!

Varga Péter